

«ADHERIR-SE A CRIST, CONSTRUIR L'ESGLÉSIA»

Un extracte del pròleg del president de la Fraternitat de CL al nou llibre de don Giussani, *Una revolució de si mateix. La vida com a comunió (1968-1970)*, editat per Rizzoli, a la venda des del 16 de juliol.

Davide Prospero 16.07.2024

Amb certa emoció i renovada gratitud em dispenso a presentar els textos reunits en aquest llibre. Pertanyen a un moment delicat i crucial de la història de Comunió i Alliberament (CL). Es remunten als anys 1968-1970, període en el qual l'experiència nascuda de don Giussani el 1954 pateix una greu sacsejada a causa de l'explosió del 68 italià. Un miler de batxillers, més o menys la meitat dels seguidors de Gioventù Studentesca (GS), i diversos centenars d'universitaris procedents de les seves files se n'allunyen per adherir-se al Moviment estudiantil. És certament un moment de prova, però inesperadament també es revelarà com un pas important que portarà a un renaixement. Des de la tardor de 1965, després de deixar la guia de Gioventù Studentesca, Giussani participa a les trobades del Centre cultural Charles Péguy, fundat el 1964 i promogut per aquells que, en acabar el seu itinerari universitari, desitgen viure en continuïtat amb l'experiència que havia començat els anys anteriors. Després del primer any, en el qual s'ocupa preferentment d'activitats culturals, el Centre Péguy es converteix cada cop més clarament en un lloc d'aprofundiment de la fe segons l'accent proposat a GS, representant de fet la prossecució del «moviment» sorgit al liceu Berchet el 1954 i el començament d'aquesta realitat que al cap de poc assumirà definitivament el nom de «Comunió i Alliberament». De fet, igual que el temps de la crisàlide marca el pas entre l'energia potencial del capoll -que ho conté ja tot de manera encara embrionària- i l'expressivitat acomplida de la papallona, l'experiència giussaniana del Centre Péguy representa el pont de trànsit des d'aquella aventura nascuda inicialment entre els pupitres d'escola amb GS a una consciència renovada d'un horitzó universal que vol abraçar cada aspecte de l'existència humana fins al nivell adult, cosa que trobarà plena realització a CL. Els anys que van del 1965 al 1968 són, en certa manera, anys d'experimentació a la recerca d'una configuració enmig de circumstàncies difícils, malgrat que de cap manera siguin anys mancats de fruits. El setembre del 1968, en ocasió de la Jornada d'inici de curs (el contingut de la qual figura com el primer dels textos publicats aquí), valorant els passos que s'havien fet, Giussani recapitula i torna a donar un nou impuls, definint la naturalesa del Centre Péguy i traçant les seves línies mestres.

Aquest llibre conté precisament les transcripcions de les lliçons ofertes per don Giussani des del 1968 al 1970 a les dues cites principals que marquen el camí de cada curs: la Jornada d'inici de curs i els Exercicis espirituals, situats temporalment a poca distància, en un arc que va des del setembre al desembre. En llegir aquestes pàgines ens veiem catapultats dins de la riquesa meravellosa d'un «discurs» (per utilitzar l'expressió que li agrada a l'autor), és a dir, d'una proposta la radicalitat i claredat de la qual no només s'han revelat com a decisives en el relançament de l'experiència d'aquells anys, sinó que constitueixen també un reclam poderós i il·luminador per al nostre present (una contribució al redescobrimnt de la potencialitat del carisma desitjada pel papa Francesc a l'audiència del 15 d'octubre de 2022¹).

La vida cristiana com a comunió

Ja al primer text, el de la Jornada d'inici de curs citada abans, la intenció de Giussani es concentra a «puntualitzar novament i llançar» (vegi's aquí, p. 5) els objectius, els principis i les directrius comuns als quals donar «crèdit» (p. 8); en definitiva, els continguts que han de traçar la fisonomia del Centre Péguy i motivar-hi l'adhesió. Giussani indica tres continguts i defineix els dos primers com els «pilars» (p. 12) o «punts cardinals, enterament tals» (p. 13) de la concepció que «ens qualifica» (p. 12) i que «especifica la nostra vocació a la casa de Déu» (p. 11). Només vivint aquesta vocació, afegeix, «podrem ser útils per a la santa mare Església» (p. 15).

El primer punt, sobre el qual tornaré de seguida, és «la vida cristiana com a comunió». El segon és la insistència que «la col·laboració amb el món passa a través de la comunió viscuda» (p. 13) i el tercer és una «aplicació» dels dos primers punts. És a dir, l'amistat del Centre Péguy «s'ha de concebre i per tant organitzar-se [...] segons aquests dos principis»; qualsevol altra consideració respecte aquesta amistat portaria a un «plantejament parcial» (p. 16). Per tant, subratlla Giussani, «l'àmbit assenyalat per la nostra amistat és, d'una banda, substancialment, com a essència, una voluntat, un desig, un intent, un esforç, una experiència de comunió, d'implicació de vides i, d'altra banda, a través d'això, un desenvolupament de la nostra col·laboració, de la col·laboració que jo he d'oferir al món» (p. 14).

D'entre els tres punts, el que compta amb un desenvolupament més llarg és el primer. «"Comunió" significa implicació de la meua vida en la teua i de la teua en la meua» (p. 12). Una implicació «en nom de Crist» (p. 14), l'únic motiu de la qual és l'esdeveniment cristià i l'origen últim de la qual és la potència del misteri de Crist. La comunió està «fundada en el fet que Déu ha elegit l'altre igual que t'ha escollit a tu» i ha fet que «ensopeguessis amb algú amb la mateixa vocació, és a dir, amb el mateix accent cristià, amb la mateixa voluntat cristiana» (p. 30).

En aquest primer pilar s'expressa una insistència capital que Giussani ha fet des del principi i que té a veure amb l'esdeveniment de l'Encarnació, amb la seva contemporaneïtat. Aquesta «comunió» troba al «Cos místic de Crist»² el seu «perímetre total que es dilata sempre misteriosament en la història» (p. 12). L'assumpció radical de la definició paulina de la realitat contínua de Crist a la història com a «Cos místic» és certament constitutiva de la concepció giussaniana. Déu no ha vingut al món de manera tangencial, com un punt aïllat en el temps i l'espai, i per tant impossible d'aferrar pels que vinguin després. Crist ha vingut al món per quedar-s'hi i l'Església és la seva prolongació tangible i misteriosa.

Però, subratlla Giussani, «el misteri de Crist seria un vent abstracte si no es tornés concret en l'àmbit de relacions quotidianes que vius. Per tant, la paraula "comunió", dialècticament, rellisca i pesa entre el pol del perímetre últim del Misteri i la contingència efímera, l'aplicació efímera» (p. 13). Aquest perímetre últim, el misteri de la comunió, romandria en abstracte, llunyà, si no es percebés i visqués en la relació «colze a colze» amb persones concretes, en la implicació de la teua vida en la meua i de la meua vida en la teua, és a dir, si no es manifestés allà on visc, en «la nostra comunió» que, és clar, «no és la font del valor, sinó el moment en el qual emergeix aquesta font de valor que és el misteri de l'Església» (p. 17).

Hem de situar aquestes observacions en el context d'aquella experiència d'Església -amb els seus accents moralistes, individualistes i intel·lectualistes- amb la qual Giussani se les tenia en aquells anys per captar plenament la seva força imparable. Tot i l'extraordinari esdeveniment del Concili Vaticà II, a l'Església li costava trobar camins d'experiència que estiguessin a l'alçada dels signes dels temps. GS, que representava una contribució en aquest sentit, havia trobat durant el seu camí obertures entusiastes, però també moltes resistències. En el front mundà, per dir-ho així, cal tenir en compte evidentment el cataclisme del 68, del qual Giussani ja tenia una consciència clara i que és el transfons de moltes preses de posició que es troben en aquest text.

Però la força imparable de la proposta giussaniana continua intacta en la situació actual, davant dels seus límits i les seves urgències, de les angoixes i les solituds que fereixen, amb noves i potser encara més insidioses formes d'individualisme, determinades per l'acció invasiva de les tecnologies i per les profundes laceracions del teixit social, amb la consegüent falta de llocs generadors d'allò humà. Només un cristianisme fidel a la seva naturalesa pot constituir de fet un punt concret de rescat i d'esperança per a una humanitat cansada que busca un camí de manera atribolada i titubejant. I és precisament en la «vida cristiana com a comunió» on es torna experiència la pertinença de l'anunci cristià a la fam i la set de significat i de destí dels homes i les dones, però, m'agradaria dir, sobretot dels joves del nostre temps. És el terreny de verificació de la promesa de Crist: «Qui em segueixi tindrà la vida eterna i el cèntuple en el temps present»³. Gran expressió, el «cèntuple», a la qual don Giussani torna tota l'espessor d'experiència viva en la proposta comunitària amb els amics del Centre Péguy. A la vida cristiana com a comunió es pot experimentar un Crist real, present, segons el que ell

mateix va establir («On dos o tres»⁴) i una fe que travessa la vida i la canvia. És la comunió viscuda el que ens permet descobrir la conveniència de la fe i el que alimenta en nosaltres la fe. Per això Giussani insisteix que aquesta comunió, aquesta implicació de vides, «no és un intimisme entre nosaltres o una elecció molt particular, sinó que és la vida cristiana» (p. 14), simplement i essencialment. Allà on s'ignora o es redueix sociològicament, minimitzada o mal entesa, és el propi cristianisme el que es buida. La «comunió» pertany de fet a la seva ontologia, com Giussani assenyalarà molts cops els anys posteriors.

[...]

¹ «El potencial del vostre carisma està encara en gran part per descobrir» (Francesc, *Discurs als membres de Comunió i Alliberament*, 15 d'octubre de 2022).

² Cf. Rom 12,5; 1 Cor 6,15; 12,12-27; Ef 4,16; 5,30.

³ Cf. Mt 19,29; Mc 10,29-30.

⁴ Mt 18,20.